

คำวินิจฉัยของ ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัครโรจน์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๕๘/๒๕๔๗

วันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๔๗

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชาวไทย

ด้วยนายทะเบียนพรรคการเมืองมีคำร้อง ลงวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๖ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคชาวไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง เนื่องจากพรรคชาวไทยฝ่าฝืนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๖ ซึ่งเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมือง ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) และวรรคสอง

๑. สรุปข้อเท็จจริง

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องของผู้ร้องสรุปความได้ ดังนี้

พรรคชาวไทย ซึ่งได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งพรรคไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๒ ได้มีการจัดประชุมใหญ่ของพรรคเพื่อเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรค และเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรค โดยไม่ถูกต้อง กล่าวคือ นายเล็ก ช่างเผือก รองหัวหน้าพรรค รักษาการแทนหัวหน้าพรรคชาวไทย ได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ว่า ในคราวประชุมใหญ่วิสามัญของพรรคชาวไทย ครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๕ ได้มีมติให้เปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชาวไทย พ.ศ. ๒๕๔๓ รวม ๓ ข้อ คือ ข้อ ๘ ข้อ ๑๕ และข้อ ๓๑ และเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ จำนวน ๑๒ คน โดยมี นายณัฐ ศรีเฟื่องฟู เป็นหัวหน้าพรรค และนายรัชชชัย ทองใบน้อย เป็นเลขาธิการพรรค

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ตรวจสอบการดำเนินกิจการของพรรคชาวไทย กรณีแจ้งการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคและการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคตามมติที่ประชุมใหญ่วิสามัญของพรรคดังกล่าว ปรากฏว่าไม่ได้ปฏิบัติตามข้อบังคับของพรรคชาวไทยและตามกฎหมาย ดังนี้

ข้อบังคับของพรรคชาวไทย พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๓๐ กำหนดให้การประชุมใหญ่ของพรรคต้องประกอบด้วย กรรมการบริหารพรรค สมาชิกของพรรคที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้น สมาชิกที่เป็นรัฐมนตรีในขณะนั้น ผู้แทนของสาขาพรรคตามข้อ ๖๖ ในกรณีที่มีสาขาพรรค และ

สมาชิกที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการบริหารพรรค ข้อ ๖๖ กำหนดให้ประธานสาขาเป็นผู้แทนของสมาชิกสาขานั้นเข้าร่วมประชุมใหญ่ของพรรค หากประธานสาขาไม่สามารถเข้าร่วมประชุมได้ ให้มอบหมายให้รองประธานสาขาพรรคหรือกรรมการสาขาพรรคคนใดคนหนึ่งมาร่วมประชุมใหญ่ของพรรคแทน และข้อ ๑๐๖ กำหนดให้การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคจะกระทำได้อีกก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรค แต่ในการประชุมใหญ่ดังกล่าว ไม่มีผู้แทนสาขาของพรรคการเมืองเข้าร่วมประชุม ไม่มีเอกสารหลักฐานที่แสดงว่า การประชุมดังกล่าวมีสมาชิกที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการบริหารพรรค และผู้เข้าร่วมประชุมใหญ่มีจำนวนไม่ครบ ๑๐๐ คน ตามข้อบังคับของพรรค ข้อ ๗๑ ซึ่งต้องมีสมาชิกมาประชุมไม่น้อยกว่า ๑๐๐ คน จึงจะเป็นองค์ประชุม และไม่ปรากฏเอกสารหลักฐานว่าการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชาวไทยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคและได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่ ตามข้อบังคับพรรค ข้อ ๑๐๖ แต่อย่างใด

นอกจากพรรคชาวไทยได้ปฏิบัติตามข้อบังคับของพรรคฯ แล้ว ก็มิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายด้วย กล่าวคือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งบัญญัติว่า “ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้แทนของสาขาพรรคการเมือง และสมาชิกตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง” และวรรคสอง บัญญัติว่า “ในระหว่างที่พรรคการเมืองใดดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๕ ให้ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองนั้นประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิกตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง”

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้พิจารณาแล้วเห็นว่า พรรคชาวไทยกระทำการฝ่าฝืนข้อบังคับพรรคชาวไทย พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๗๐ ข้อ ๗๑ และข้อ ๑๐๖ จึงไม่ตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคและคณะกรรมการบริหารพรรคชาวไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๓๓ และการที่พรรคชาวไทยไม่ดำเนินการประชุมใหญ่วิสามัญครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๖ ที่กำหนดให้ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้แทนสาขาของพรรคการเมือง และสมาชิกตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง และข้อบังคับพรรคชาวไทย พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๗๐ ข้อ ๗๑

และข้อ ๑๐๖ อันเป็นเหตุให้ยุบพรรคชาวไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)

ดังนั้น นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ มีคำสั่งยุบพรรคชาวไทยตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

๒. การดำเนินการของศาลรัฐธรรมนูญ

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วมีมติให้รับคำร้องไว้ดำเนินการตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๔๑ ข้อ ๑๐ และรับไว้พิจารณาวินิจฉัยต่อไป เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๖ พร้อมทั้งได้ส่งสำเนาคำร้องไปยังพรรคชาวไทย ให้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับหรือถือว่าได้รับสำเนาคำร้อง

ต่อมาพรรคชาวไทย โดยนายเล็ก ช่างเผือก ได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาลงวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๔๖ ปฏิเสธข้อกล่าวหาของนายทะเบียนพรรคการเมือง ศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๕๔๖ จึงได้มีคำสั่งให้รับคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของพรรคชาวไทยรวมไว้ในสำนวน และให้ส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาดังกล่าวให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ และต่อมาพรรคชาวไทยได้ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเพิ่มเติมอีก ลงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๖ และศาลรัฐธรรมนูญจึงมีคำสั่งให้รับคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของพรรคชาวไทยเพิ่มเติม รวมไว้ในสำนวนและให้ส่งสำเนาคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาดังกล่าวให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ

ส่วนนายทะเบียนพรรคการเมืองก็มีคำร้องเพิ่มเติมเช่นกัน ศาลรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๔๗ จึงมีคำสั่งให้รับคำร้องเพิ่มเติมของนายทะเบียนพรรคการเมืองรวมไว้ในสำนวน

สำหรับคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาของพรรคชาวไทยนั้นอ้างว่า พรรคชาวไทยได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องในการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชาวไทยและเรื่องอื่น ๆ ดังนี้

พรรคชาวไทยได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ว่าพรรคชาวไทย ได้มีการประชุมใหญ่วิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๕ โดยมีการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคชาวไทย พ.ศ. ๒๕๔๓ รวม ๓ ข้อ คือ ข้อ ๘ ข้อ ๑๕ ข้อ ๑๑ และเลือกตั้งกรรมการบริหารพรรคชุดใหม่ จำนวน ๑๒ คน โดยมีนายณัฐ ศรีเฟื่องฟู เป็นหัวหน้าพรรค และมีนายรัชชัย ทองใบน้อย เป็นเลขาธิการพรรค ซึ่งเป็นไปตามกฎหมายและข้อบังคับของพรรคทุกประการ และต่อมานายณัฐ ศรีเฟื่องฟู ได้ลาออกจากการเป็นหัวหน้าพรรคและสมาชิกพรรคอันทำ

ให้กรรมการชุดเดิมสิ้นสุดลง และได้มีการย้ายที่ทำการพรรค และเมื่อพรรคได้แจ้งมติของที่ประชุมพรรคให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบ นายทะเบียนก็ได้ติดต่อและส่งหนังสือมายังสำนักงานใหม่ ทุกครั้งหลังจากประชุมพรรคชาวไทย ครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ เป็นต้นมา แสดงว่านายทะเบียนพรรคการเมืองได้ยอมรับว่า การประชุมดังกล่าวเป็นไปตามกฎหมายและมติข้อบังคับทุกประการ

สำหรับการประชุมพรรคนั้นมีบุคคลต่าง ๆ เช่น สมาชิกพรรคเข้าร่วมประชุมครบจำนวนตามข้อบังคับพรรค กรณีของสาขาพรรคนั้นได้เชิญประชุมแล้ว แต่ไม่มาเนื่องจากมีการอ้างว่าอยู่ไกลและผู้เข้าประชุมอาจเซ็นชื่อแทน โดยเป็นการเข้าประชุมแทนผู้ที่ติดธุระไม่สามารถเข้าประชุมด้วยตนเองได้ แต่มอบหมายให้บุคคลอื่นเข้าประชุมแทนและลงชื่อแทนให้ ซึ่งเป็นการกระทำที่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ก็ได้ และการที่สาขาพรรคบางสาขาได้ปฏิเสธว่าไม่เคยเป็นสมาชิกพรรคและไม่เป็นสาขาพรรค แต่ทุกครั้งที่พรรคชาวไทยส่งเงินชานาฉัตที่ได้รับจากกองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมืองให้เหตุใดบุคคลเหล่านั้นจึงรับเงินไปทุกครั้ง

ส่วนการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคชาวไทยนั้น ได้มีผู้เข้าร่วมประชุม ๑๐๒ คน แต่มีผู้เข้าประชุมบางคน ชื่อสกุลซ้ำกัน คือ นางนิตยา คำชมภู ดังนั้น หากเป็นคนคนเดียวอย่างน้อยก็มีผู้เข้าประชุม ๑๐๑ คน ซึ่งก็เกิน ๑๐๐ คน ตามข้อบังคับพรรค ซึ่งต้องการเพียง ๑๐๐ คน

ในการประชุมมีผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งไม่ใช่สมาชิกพรรคแต่ก็เป็นผู้มีอุปการคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิ พิเศษ หรือผู้เชี่ยวชาญที่พรรคเชิญให้เข้าร่วมประชุมในฐานะผู้สังเกตการณ์ ซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับของพรรค แต่กรณีที่ตัวแทนของสาขาพรรคไม่ได้เข้าประชุมนั้นเนื่องจากติดธุระและพรรคไม่สามารถบังคับสาขาพรรคให้มาร่วมประชุมด้วยได้

นอกจากนั้นในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคก็ได้มีการได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการพรรคแล้ว ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งก็กระทำการที่ยอมรับข้อเท็จจริงดังกล่าว ซึ่งจะเห็นได้จากการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ส่งเอกสารต่าง ๆ มายังสถานที่ทำการใหม่ของพรรคชาวไทยและนายทะเบียนพรรคการเมืองก็ได้อนุมัติให้มีการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรค และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว แม้มีผู้เข้าร่วมประชุมไม่ถึง ๑๐๐ คน ตามข้อบังคับของพรรค

พรรคชาวไทย ผู้ถูกร้อง จึงขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยและมีคำสั่งไม่ยุบพรรคชาวไทยและให้นายทะเบียนพรรคการเมืองตอบรับการเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรคชาวไทยตามมติที่ประชุมครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๕ และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๕

สำหรับข้อเท็จจริงตามคำร้องเพิ่มเติมของนายทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๔๗ นั้น สรุปได้ ดังนี้

กรณีจำนวนผู้เข้าร่วมประชุมพรรค สำหรับการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ ที่พรรคชาวไทย อ้างว่ามีจำนวน ๑๐๒ คนนั้น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มอบให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่ผู้เข้าร่วมประชุมมีภูมิลำเนาอยู่ตรวจสอบข้อเท็จจริงดังกล่าว ปรากฏว่า ผู้เข้าร่วมประชุม จำนวน ๗ คน ให้ถ้อยคำ่า ไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคชาวไทย จึงมีผู้เข้าร่วมประชุมที่เป็นสมาชิกพรรคเพียง ๙๕ คน อันทำให้ไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคชาวไทย พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๗๑ คือ ต้องมีผู้เข้าร่วมประชุมอย่างน้อย ๑๐๐ คน และไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๖ จึงเป็นเหตุให้ยุบพรรคชาวไทยได้ ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕)

ส่วนการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งติดต่อพรรคชาวไทยตามที่อยู่ใหม่นั้นเป็นเพียงการติดต่อทางธุรการไม่ได้แสดงว่านายทะเบียนพรรคการเมืองตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับและการที่พรรคชาวไทยแจ้งการเปลี่ยนแปลงกรรมการบริหารพรรคและคณะกรรมการการเลือกตั้งตอบรับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ตลอดจนได้นำไปลงในราชกิจจานุเบกษานั้น ก็เพราะพรรคชาวไทยแจ้งว่าได้ดำเนินการโดยถูกต้องตามข้อบังคับแล้ว

สำหรับกรณีที่พรรคชาวไทยชี้แจงว่า การที่สาขาพรรคบางสาขาปฏิเสธว่าไม่เคยเป็นสมาชิกพรรคแต่ได้รับเงินไปทุกครั้งก็เท่ากับยอมรับว่าเป็นสมาชิกพรรคนั้น ขอชี้แจงว่าการรับเงินเป็นคนละกรณีกับการเป็นสมาชิกพรรค

นอกจากนั้น เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม ๒๕๔๗ พรรคชาวไทยได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี ครั้งที่ ๑/๒๕๔๗ เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ มีมติให้ยุบเลิกพรรคชาวไทย เนื่องจากขณะนี้พรรคชาวไทยอยู่ระหว่างการพิจารณาสั่งยุบพรรคของศาลรัฐธรรมนูญ

๓. ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยและคำวินิจฉัย

พิเคราะห์แล้ว มีปัญหาต้องพิจารณาวินิจฉัยว่าพรรคชาวไทย มิได้ปฏิบัติตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๖ อันเป็นเหตุตาม มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) ให้ต้องยุบพรรคหรือไม่ ซึ่งมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑

มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า

“ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองต้องประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง ผู้แทนของสาขาพรรคการเมือง และสมาชิก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง

ในระหว่างที่พรรคการเมืองใดดำเนินการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองตามมาตรา ๒๕ ให้ที่ประชุมใหญ่ของพรรคการเมืองนั้นประกอบด้วยคณะกรรมการบริหารพรรคการเมือง และสมาชิก ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับพรรคการเมือง”

มาตรา ๓๑ บัญญัติว่า

“เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง หรือรายการตามมาตรา ๑๓ วรรคสอง (๕) ที่จัดแจ้งไว้กับนายทะเบียน หรือรายละเอียดที่แจ้งไว้ในแบบตามมาตรา ๓๐ ให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นหนังสือต่อนายทะเบียนภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้พิจารณาแก้ไขรายละเอียดดังกล่าว

การเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้รับแจ้งการตอบรับการเปลี่ยนแปลงจากนายทะเบียน และให้นำมาตรา ๑๔ และมาตรา ๑๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ถ้าหัวหน้าพรรคการเมืองไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงตามวรรคหนึ่งภายในระยะเวลาดังกล่าวให้นายทะเบียนมีอำนาจสั่งให้หัวหน้าพรรคการเมืองแจ้งการเปลี่ยนแปลงนั้นภายในระยะเวลาที่กำหนด การแก้ไขรายการที่ได้ประกาศไว้ตามมาตรา ๑๘ ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา”

มาตรา ๖๕ บัญญัติว่า

“พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

- (๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง
- (๒) มีจำนวนสมาชิกเหลือไม่ถึงสิบห้าคน
- (๓) มีการยุบพรรคการเมืองไปรวมกับพรรคการเมืองอื่นตามหมวด ๕
- (๔) มีคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญยุบพรรคการเมือง
- (๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๘ มาตรา ๓๕ หรือ

มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนว่า พรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามิเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียน ให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งให้ยุบพรรคการเมืองใดแล้ว ให้นายทะเบียนประกาศคำสั่งยุบพรรคการเมืองนั้นในราชกิจจานุเบกษา”

ข้อบังคับพรรคชาวไทย พ.ศ. ๒๕๕๓

ข้อ ๗๐

“การประชุมใหญ่วิสามัญหรือสามัญประกอบด้วยสมาชิกพรรค ดังต่อไปนี้

- (๑) กรรมการบริหารพรรค
- (๒) สมาชิกของพรรคที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะนั้น
- (๓) สมาชิกที่เป็นรัฐมนตรีในขณะนั้น
- (๔) ผู้แทนของสาขาพรรคตามข้อ ๖๖ ในกรณีที่มีสาขาพรรค
- (๕) สมาชิกที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการบริหารพรรค”

ข้อ ๗๑

“ในการประชุมใหญ่ต้องมีสมาชิกตามข้อ ๗๐ มาประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคนจึงจะเป็นองค์ประชุม

การลงมติให้ถือเสียงข้างมากของสมาชิกที่มาประชุมในกรณีที่มีเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด”

ข้อ ๑๐๖

“การแก้ไขเพิ่มเติมข้อบังคับพรรคและแนวนโยบายของพรรคจะทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการบริหารพรรคและได้รับอนุมัติจากที่ประชุมใหญ่”

พิจารณาแล้ว จากบทบัญญัติต่าง ๆ ข้างต้นจะเห็นได้ว่า พรรคการเมืองจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ และข้อบังคับของพรรคในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น การเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรค การเปลี่ยนแปลงคณะกรรมการบริหารพรรค โดยต้องทำให้ถูกต้องตามความเป็นจริงด้วย หากไม่ดำเนินการหรือ

ดำเนินการไม่ถูกต้องย่อมเป็นเหตุให้นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญให้สั่งยุบพรรคได้ ตลอดจนต้องคืนเงินให้แก่กองทุนเพื่อการพัฒนาพรรคการเมือง และมีความรับผิดชอบทางอาญา

เมื่อข้อเท็จจริงจากพยานหลักฐานที่ปรากฏฟังได้ว่า พรรคชาวไทยได้จัดให้มีการประชุมใหญ่สามัญครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ ในวันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๔๕ เพื่อเปลี่ยนแปลงข้อบังคับของพรรคชาวไทย พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๘ ข้อ ๑๕ และข้อ ๑๑ และเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารของพรรคชุดใหม่จำนวน ๑๒ คน และได้มีการดำเนินการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อบังคับและกรรมการบริหารของพรรคแล้ว ตลอดจนได้มีหนังสือถึงนายทะเบียนพรรคการเมืองแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบและพิจารณาตอบรับการเปลี่ยนแปลงข้อบังคับพรรคและกรรมการบริหารพรรค นายทะเบียนพรรคการเมืองยังไม่ยอมให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง เพราะเห็นว่าการประชุมใหญ่ของพรรคมีองค์ประชุมไม่ครบตามข้อบังคับของพรรคที่กำหนดให้การประชุมใหญ่ต้องมีสมาชิกพรรคมาร่วมประชุมไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยคน และสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดต่าง ๆ ๑๕ จังหวัดได้ดำเนินการสอบสวนผู้มีรายชื่อในบัญชีผู้เข้าร่วมประชุมที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่นั้น ๆ ดำเนินการแทนพบว่าในจำนวนผู้มีรายชื่อในบัญชีผู้เข้าร่วมประชุม ๑๐๒ คนและมีจำนวน ๗ คนไม่ได้เป็นสมาชิกของพรรค ดังนั้นในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๔๕ ดังกล่าว จึงทำให้มีองค์ประชุมไม่ครบ ๑๐๐ คน คืออย่างมากที่สุดจะมีผู้เข้าร่วมประชุมพรรคเพียง ๕๕ คน และไม่มีผู้แทนของสาขาพรรคเข้าร่วมประชุม และไม่มีสมาชิกที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการบริหารพรรคเข้าร่วมประชุม จึงไม่เป็นไปตามข้อบังคับพรรคชาวไทย ข้อ ๑๐ ข้อ ๑๑ และข้อ ๑๐๖ เป็นการฝ่าฝืนไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๖

การที่คณะกรรมการบริหารพรรคมีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง ฯ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ที่กำหนดให้คณะกรรมการบริหารพรรคมีหน้าที่ในการดำเนินกิจการของพรรคการเมืองให้เป็นไปตามนโยบายของพรรคการเมือง ข้อบังคับพรรคการเมือง และมติของที่ประชุมพรรคการเมือง แต่กรรมการดังกล่าวไม่ได้กระทำหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ จึงเป็นการละเลยต่อหน้าที่ กล่าวคือ การที่ต้องมีสมาชิกพรรคเข้าร่วมประชุมอย่างน้อย ๑๐๐ คน แต่มีสมาชิกพรรคเข้าร่วมประชุมเพียง ๕๕ คน จึงไม่ครบตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรค ไม่มีผู้แทนของสาขาพรรคเข้าร่วมประชุม และไม่มีสมาชิกที่ได้รับเชิญจากคณะกรรมการบริหารพรรคเข้าร่วม

ประชุม ข้อ ๖๕ ข้อ ๗๐ และข้อ ๑๐๖ และเป็นการไม่ไปตามกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๒๖ อันเป็นเหตุให้ยุบพรรคชาวไทยได้

ดังนั้น เมื่อพรรคชาวไทย ไม่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๒๖ คือ พรรค ฯ ไม่ได้จัดการประชุมที่ถูกต้องตามข้อบังคับและกฎหมายจริงและนอกจากนั้นพรรคชาวไทย ก็ได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าที่ประชุมใหญ่สามัญประจำปี ครั้งที่ ๑/๒๕๔๗ ของพรรคชาวไทย เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗ มีมติว่า ให้ยุบเลิกพรรค ฯ จึงเป็นเหตุให้ยุบพรรคชาวไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ฯ มาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) และวรรคสอง ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงวินิจฉัยให้มีคำสั่งยุบพรรคชาวไทย ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๖๕ วรรคสอง

ศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ อัสวโรจน์

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ